

Verdeling van zorg: recht & onrecht

Prof. Mr. Dr. Martin Buijsen

Sectie Recht & Gezondheidszorg

Erasmus School of Law/Erasmus MC (iBMG)

Erasmus Universiteit Rotterdam

Inhoud

1. Inleiding
2. Bijzondere morele status van zorg
3. Zorg als mensenrecht
4. Stelselherziening *cure*
5. Stelselherziening *care*
6. Conclusie

1. Inleiding

- Zorg als *cure* en zorg als *care*
- Stelselherziening *cure* 2006
 - Marktwerking
- Stelselherziening *care* 2015
 - Decentralisatie
- Duiding ontwikkelingen tegen achtergrond van zorg als *mensenrecht*

2. Bijzondere morele status van zorg

- Zorg is een *schaars* goed
- Zorg is niet ‘zomaar’ een goed
- Waaraan ontleend zorg haar ‘goedheid’?
- Bijzondere morele status van zorg blijkt uit positieve recht
- Zorg is een internationaal erkend *mensenrecht*

3. Zorg als mensenrecht

- Zorg is *social* grondrecht
- In Nederlandse rechtscultuur gelden sociale grondrechten als *tweederangs* grondrechten
- Onterecht, sociale grondrechten bedoelen óók de *menselijke waardigheid* te beschermen

3. Zorg als mensenrecht

- Bij formuleren beleid moeten staatsverplichtingen in acht genomen worden. Beleidsvrijheid is géén *beleidssoevereiniteit*
- Staatsverplichtingen
 - *Progressieve verwerking*
 - Toegang tot *noodzakelijke* zorg
 - *Non-discriminatie*
 - ‘*Transparent and participatory*’ beleidsvorming

4. Stelselherziening *cure*

- Idee van rechtvaardigheid van oudsher verweven met dat van *gelijke behandeling* of *non-discriminatie*
- Wat betekent ‘gelijke behandeling’ in de context van toegang tot zorg?
- Slechts verschillen in (objectieve) *behoefte* rechtvaardigen verschil in behandeling

4. Stelselherziening *cure*

- Introductie van marktwerking
- Markten zijn allesbehalve moreel neutraal
- Markten weerspiegelen ongelijkheid elders
- Marktwerking: ‘stiekeme’ invoering van *merite-criteria*
- Morele ambiguïteit: voorrangszorg, herverzekerden eigen risico, etc.

4. Stelselherziening *cure*

- Ook in de zorg heeft 'rechtvaardigheid' niet alleen de betekenis van 'gelijke behandeling'
- Rechtvaardigheid heeft ook met *eerlijke verdeling* van doen
- Nogmaals, zorg is een *schaars* goed
- Vraag naar zorg > aanbod van zorg

4. Stelselherziening *cure*

- Bijgevolg, er zullen altijd mensen zijn die zorg behoeven maar niet krijgen wat zij nodig hebben
- Zorg wordt *altijd* gerantsoeneerd
- Proces van rantsoeneren van zorg kan meer of minder *transparant, zichtbaar, participatoir* en *expliciet* zijn

4. Stelselherziening *cure*

- Bij *impliciete* rantsoenering blijven de ware redenen voor het ontzeggen van toegang gewoonlijk voor de patiënt verborgen of worden *versluierd*
- In een stelsel dat zorg impliciet rantsoeneert dreigt *willekeur*
- In een dergelijk stelsel zullen patiënten met een lage(re) SES *onrechtvaardig* worden behandeld

4. Stelselherziening *cure*

- In een stelsel dat zorg *expliciet* rantsoeneert worden de ware redenen voor ontzegging van toegang *niet* voor de patiënt verborgen gehouden
- In een dergelijk stelsel zijn de ‘trade offs’ zichtbaar en worden deze toegelicht
- In een dergelijk stelsel zijn rantsoenbeslissingen het gevolg van omvattende, systematische, rationele en transparante besluitvormingsprocessen

4. Stelselherziening *cure*

- In een dergelijk stelsel zijn rantsoenbeslissingen zichtbaar, verifieerbaar en uiteindelijk ook *democratisch gelegitimeerd*
- Meer en meer impliciete rantsoenering in het Nederlandse stelsel van *cure*

5. Stelselherziening *care*

- Wmo 2015
- Decentralisatie
 - Veel beleidsvrijheid gemeenten
 - Ongelijkheid tussen gemeenten
 - Geen probleem indien beleidsvorming ‘transparent and participatory’ is.
 - Is afhankelijk van goede functioneren lokale democratie
 - Maar hoe zit het met de verplichting tot progressieve verwerkelijking?
 - Grote beoordelingsruimte College B&W
 - Gelijke behandeling van inwoners binnen gemeentegrenzen?

6. Conclusie

- Zorg als mensenrecht dient serieus te worden genomen
- Beleidsvrijheid is géén beleidssoevereiniteit
- Gebrek aan ‘justiciability’ maakt staatsverplichtingen niet minder bindend
- Progressieve verwerkelijking? Gelijke behandeling? Transparante en participatoire beleidsvorming?

